

Ein Neues Lied ...

Monteverdi Kamerkoor in de Oude Lutherse Kerk

zo 19 november 2017 14:30 u

€ 15,= of € 12,50

in voorverkoop of met CJP/65+

Het is in 2017 precies 500 jaar geleden dat Maarten Luther zijn 95 stelling op de deuren van de kerk in Wittenberg spijkerde. In het programma 'Ein Neues Lied' brengt het Monteverdi Kamerkoor Utrecht muziek van diverse componisten

die in hun leven rechtstreeks te maken kregen met de reformatie. De gevolgen daarvan hadden ook een grote invloed op hun componeerstijl en de inhoud van hun composities.

Het programma begint nog in katholieke sferen met muziek van Josquin Deprez, waar Luther een groot bewonderaar van was. Hij noemde Josquin “meester van de noten, die doen moeten wat hij wil; andere componisten moeten doen zoals de noten willen”. Terwijl in de zuidelijke landen als Spanje en Italië de reformatie eigenlijk weinig voet aan de grond kreeg werden componisten in Duitsland, Engeland en Nederland geconfronteerd met grote veranderingen. Heinrich Schütz ging speciaal naar Italië om in de leer te gaan bij katholieke grootmeesters uit Venetië: Giovanni Gabrieli en Claudio Monteverdi. Eenmaal teruggekeerd in Duitsland stond Schütz samen met Praetorius voor de moeilijke taak om de nieuwe stijl uit Venetië om te buigen naar de Duitse Lutherse traditie. Religieuze teksten moesten nu in de volkstaal ten gehore worden gebracht en de muziek moest verstaanbaar zijn voor het publiek. Geen eindeloze polyfonie meer waarbij alle stemmen hun eigen weg gaan waarbij het voor de luisteraar onmogelijk is om te volgen waar de tekst over gaat. Schütz en Praetorius creëerden beiden een enorm oeuvre en hebben een nieuwe muzikale traditie in Duitsland neergezet die grote invloed had op latere grootmeesters zoals Buxtehude, Bach, Mendelssohn, Reger en Brahms. Tegelijkertijd was er in Engeland een heel ander machtsspel gaande. Henry VIII keerde zich af van Rome en richtte de kerk van Engeland op. De Anglicaanse traditie werd geboren en Elizabeth I zette deze traditie voort. Alhoewel het Katholicisme landelijk werd verboden nam Elizabeth wel Thomas Tallis en William Byrd onder haar hoede. Deze twee bleven trouw aan de katholieke traditie en de koningin kneep waar nodig een oogje toe. Zo konden Byrd en Tallis gewoon katholieke werken blijven componeren. Elizabeth zorgde er zelfs persoonlijk voor dat de bundel *Cantionae Sacrae* van Tallis en Byrd werd gepubliceerd. Vol met Latijnse koorwerken. Tallis en Byrd verwerkten in hun muziek geheime boodschappen en protesteerden op die manier tegen de wijze waarop er in de maatschappij werd omgegaan met de katholieke gelovigen. Zo is *Vigilate* een waarschuwing tegen ‘spionnen’ en *Deus Venerunt* een reactie op de brute executie Edward Campion, een gebeurtenis die tot grote consternatie leidde in heel Engeland en ook op het continent. Ook Sweelinck had in Nederland te maken met de strenge nieuwe regels van de protestanten. In de Oude Kerk, waar Sweelinck werkzaam was als organist, werd het orgelspel volledig verboden, behalve een kort moment voorafgaand aan de kerkdienst, want daar werd Sweelinck geacht om het nieuwe ‘Geneefse Psalter’ te spelen, zodat de mensen de nieuwe melodieën konden leren zingen. Nadat Sweelinck alle 150 psalmen van ditzelfde Geneefse psalter weergaloos op muziek had weten te zetten, maakte hij 1 jaar voor zijn dood een nieuwe bundel bestaande uit 49 Latijnse motetten. Dit is een opvallend gebaar aangezien latijn juist helemaal uit de mode begon te raken. In deze bundel staat één curieus stuk: een *Regina Caeli*, wat in principe een zeer katholieke Mariaverering is. Zou het misschien zo kunnen zijn dat Sweelinck aan het eind van zijn leven toch terugkeerde naar het katholieke geloof? In de muziek van deze praktijken was het gebruikelijk om de zangers te ondersteunen en aan te vullen met instrumenten. De zangers uit die tijd werkten dagelijks samen met zinken, trombones, orgels, harp en luiten, blokfluiten en viola da gamba's. In dit programma werkt het Monteverdi Kamerkoor samen met musici die zijn gespecialiseerd in het bespelen van authentieke instrumenten uit de 'vroeg barok'.